

MI A GULAG?

Glavnoje Upravlenyije iszpravityelno-trudovih LAGerej: Javítómunka-táborok Főigazgatósága

Joszif Visszarionovics Sztálin, egy korabeli propagandaképen

Lavrentyij Pavlovics Berija 1938 és 1953 között a szovjet titkosszolgálat vezetője

KI ÉS MI ÁLLT A GULAG LÉTREHOZÁSA MÖGÖTT?

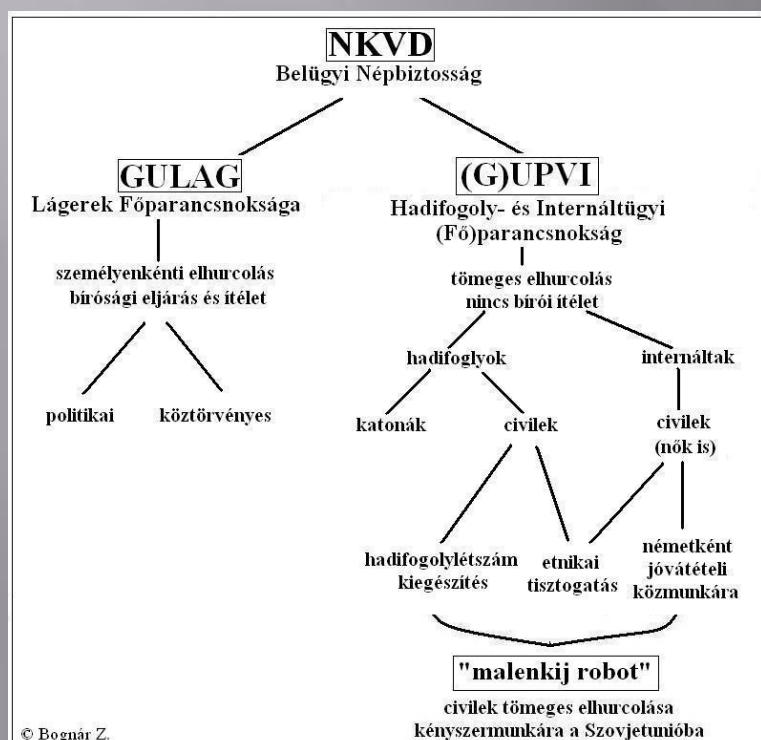
Általánosságban a bolsevik terror, a kommunista ideológia. Konkrétan: már Lenin is szorgalmazta politikai ellenfeleinek elzárását, megsemmisítését. Halála után a grúz Joszif Visszarionovics Sztálin lett a Szovjetunió diktátora egészen 1953-ig, haláláig. A világtörténelemben addig példátlan terror, könyörtelenség, megfélemlítés, elnyomás, diktatúra, tízmilliók halála kapcsolódik nevéhez, a sztálini évtizedekhez.

MI A GUPVI (a „külföldiek GULAG-ja)?

1939. szeptember 19-ben Lavrentyij Pavlovics Berija belügyi népbiztos elrendelte a Hadifogoly- és Internálótáborok Igazgatósága (Glavnoje Upravlenyije Vojennoplennih i Intyernyirovannih), rövid nevén GUPVI felállítását, ami a hadifoglyok és külföldről internáltak táborhálózata – a külföldiek Gulagja – lett. Egy 1943. április 14-én hozott új törvény tette lehetővé, hogy a hadifoglyokat is 15-20 év kényszermunkára ítélhessék. Amikor 1943 őszén megkezdődik a német hadsereg kiszorítása, jelentősen megnövekedett a táborban élők létszáma. 1945-ös átszervezése után ez a táborhálózat 350 főtáborból és körülbelül 4000 melléktáborból állt. A németek által korábban megszállt nyugati területek lakosságának nagy százalékával, a hadifoglyokkal, és a szovjet Vörös Hadsereg által megszállt területekről (Lengyelország, NDK, Csehszlovákia, Magyarország, Románia) elhurcoltakkal növekedett a táborok lakossága.

GULAG-rab. Korabeli elítélt rajza

A kényszermunkatáborok rendszere a Szovjetunióban

BŐVEBBEN A GULAG-RÓL

HÁNYAN RABOSKODTAK A GULAG-ON ÉS MENNYI LEHET AZ ÁLDOZATOK SZÁMA?

A táborok létrehozása, rendszerszerűen, egységes központi vezetéssel 1930. április 15-én valósult meg. A táborok Szovjetunió-szerte megtalálhatóak voltak.

A táborok száma Sztálin rendszere alatt gyorsan nőtt. Az 1931-es 200 000 főnyi létszám 1935-re a legszerényebb becslések szerint is egymillióra emelkedett. Az 1937-es nagy tisztogatás során egyesek szerint nyolcmillióan éltek a munkatáborokban, de még a legszerényebb becslések is kétf millióra teszik az ott dolgozó elítéltek számát.

A Sztálini rémuralom alatt a táborokban, a gyilkosságok, embertelen körülmények között elhunytak számáról még ma sincsenek hiteles adatok. A szovjet archívumok alapján végzett 1993-as kutatás szerint 1934 és 1953 között összesen 1 053 829 ember halt meg a szovjet munkatáborokban - nem számítva bele a kiengedett, gyógyíthatatlan betegségekben később elhunyt foglyokat. Más becslések szerint Sztálin rémuralma alatt 10-20 millióan haltak meg a táborokban.

MI VOLT A TÁBOROK CÉLJA?

A táborok célja az embertelen bolsevik ideológiából eredően maga is embertelen és kegyetlen volt.

Deklarált célja a munkaerő-szükséglet kielégítése volt. A sztálini tervgazdaság, a gigantikus építkezések, a „kommunista ipar” építése rengeteg olcsó munkaerőt igényelt, amit többek között a GULAG táborrendszerben fogvatartott belföldi és külföldről elhurcolt foglyok kihasználásával tudtak előteremteni.

A sztálini bolsevik diktatúra tudatosan készült a második világháború során elfoglalt területek lakosságának elhurcolására.

Nem hivatalos, ki nem mondott célja a lakosság terrorizálása, állandó félelemben tartása, és az „ellenség” megsemmisítése volt. A GULAG táboraiba kerülés veszélye az egész szovjet lakosságot, majd az európai országok megszállása után egész Közép-Európa lakosságát fenyegette.

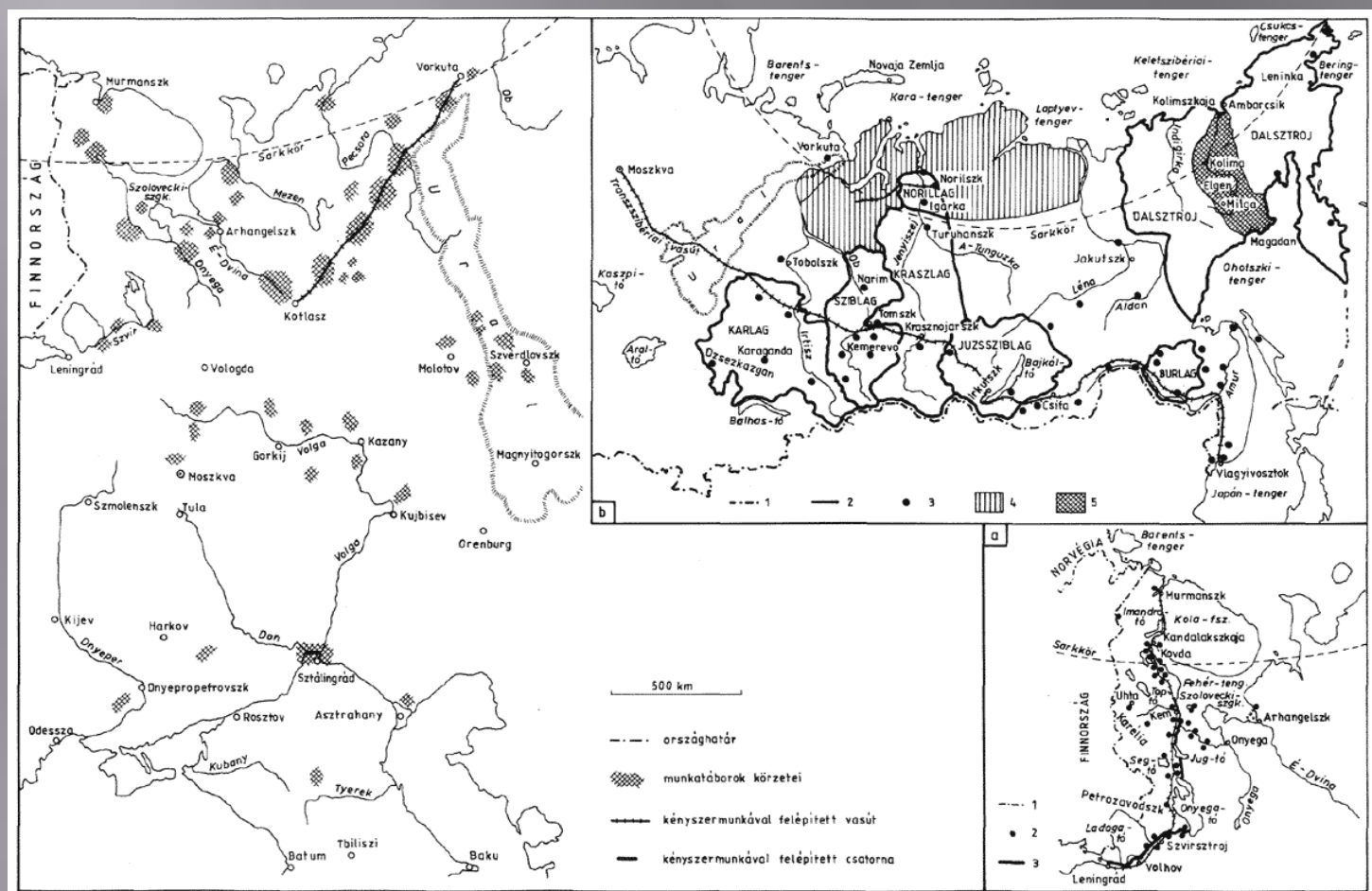
HOL VOLTAK A TÁBOROK?

Kezdetben elsősorban a foglyok teljes elszigetelése volt a cél. Majd a kényszermunka igény megnövekedésével minden nagy építkezésen ott voltak a rabok. Így a moszkvai metró, a Moszkvai Állami Egyetem, a Belomorkanal (fehér-tengeri csatorna) is az elítéltek munkájából született.

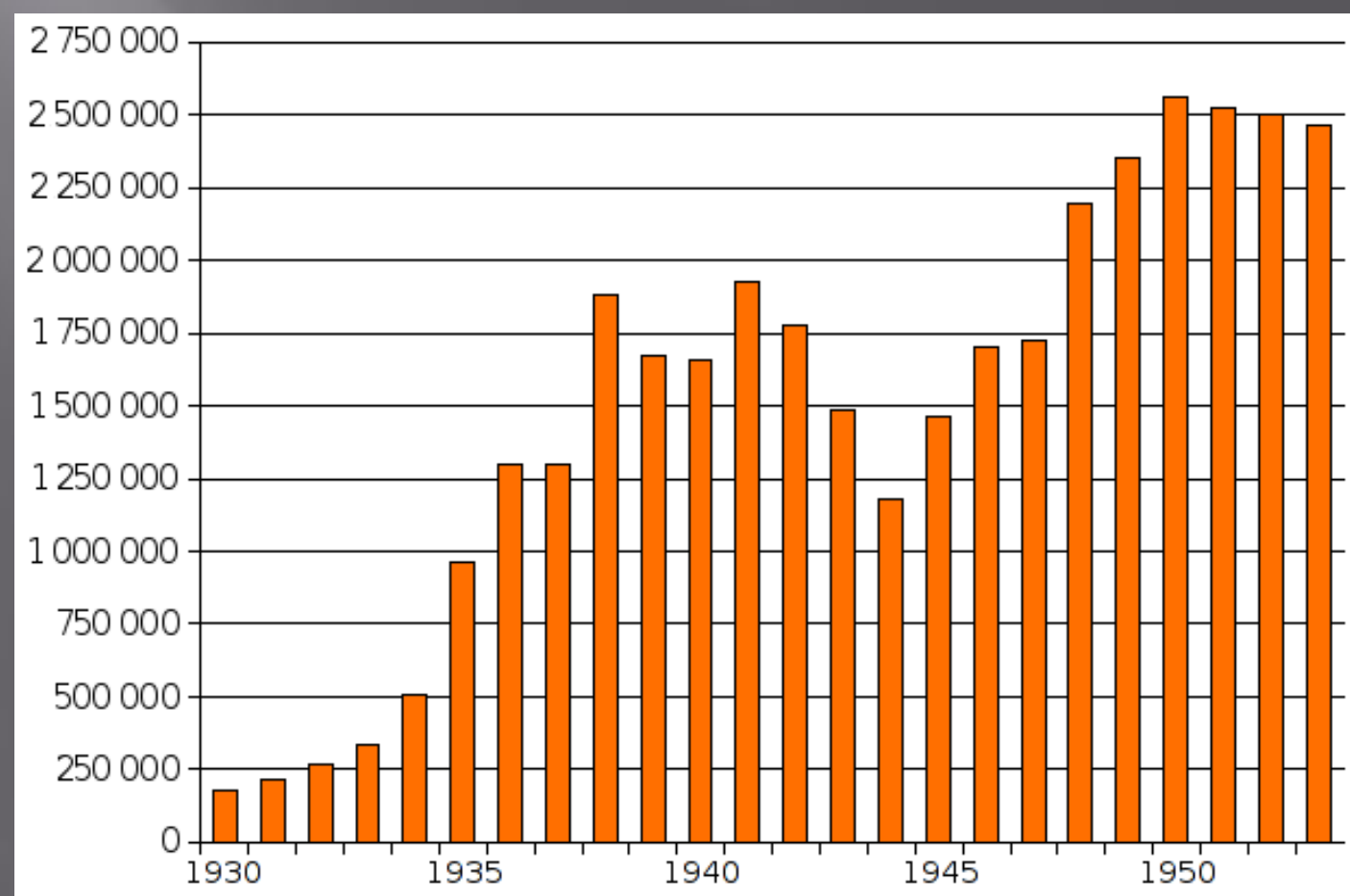
Hatalmas táborrendszer volt az ún. a Szoloveckij-szigeteken, a Fehér-tenger területén. A munkatáborok nagy része teljesen lakatlan területre került. Rengeteg működött Szibériában, ezek közül a leghírhedtebbek a Kolima folyó környékiek (azok közül is a Malenkij nevezetű). A mai Kazahsztán területén is sok tábor volt.

A Szovjetunión kívül, szovjet mintára, Csehszlovákia, Lengyelország, Magyarország, NDK, Bulgária, Románia, Mongólia is működtetett munkatáborokat. Hírhedtek voltak a kommunista ázsiai rezsimiek haláltáborai: a kínai, és a kambodzsai munkatáborok. Magyarországon 1950-53 között Recsken működött kényszermunkatábor.

A kommunista diktatúráként működő Észak-Koreában mind a mai napig működnek ilyen munkatáborok.

Kényszermunkatáborok a Szovjetunióban

A fogvatartottak számának változása 1930-1953 között

A recski kényszermunkatábor rekonstruált barakkja

A verhojanszki láger őrtornya

A permi láger

ÉLET ÉS HALÁL A TÁBOROKBAN I.

A táborokról rendkívül kevés fotó és filmanyag maradt fenn. A dokumentumok nagy részét megsemmisítették, és a meglévő anyagok sem kutathatóak teljes körűen. Amit tudunk róluk, azt elsősorban volt foglyok, vagy örök visszaemlékezéseiből tudjuk. Leghíresebb GULAG-fogoly, aki több művében is leírta a táborok működését, életét, **ALEKSZANDR SZOLZSENYICIN**, orosz író volt. *Ivan Gyenyiszovics egy napja és a Gulag-szigetvilág* c. regényeiben mutatja be az életet és a halált a munkatáborokban.

A táborokban jellemzően rettenetes állapot uralkodott: élelemhiány, túlszűfolttság, rossz higiénia és elégtelen egészségügyi ellátás. Ezekhez járult még hozzá az örök kegyetlenkedése, valamint a köztörvényes bűnözők egyes csoportjainak terrorja. A kényszermunkatáborokban 1934 és 1940 között négyszer-hatszor magasabb volt a halálozási ráta, mint a Szovjetunió más részein. A legtöbb áldozatot a szibériai táborok szedték: a kolimai aranyelőhelyeken például a rabokat -50 Celsius fokig dolgoztatták, a halálozási ráta pedig évi 30 százalék volt a bányászok között.

Híres GULAG-memoárszerzők közé tartozik még:

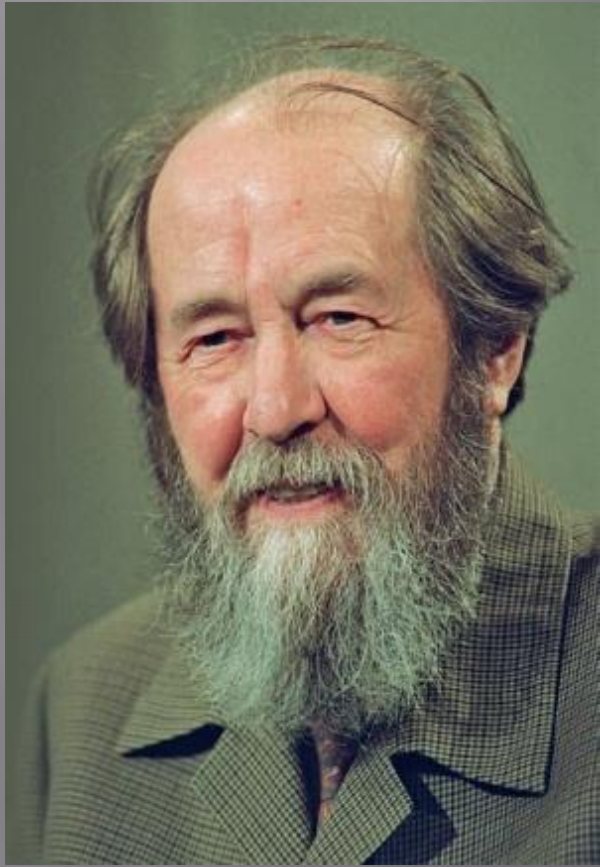
DANCIG SZERGEJEVICS BALDAJEV (1925-2005): a „GULAG-képregény” szerzője. Baldajev GULAG-örként dolgozott, néprajzi érdeklődésből és pedagógiai szándékból indítva rajzolta és írta le a GULAG borzalmas világát. Ebben a képregényben nem csupán az információk hátborzongatóak, hanem az is, ahogyan a "naív művész" horrortörténete a szovjet plakátok és a nyugati képregények sablonjaival keveredik.

JEVFROSZINYIJA ANTONOVNA KERSZNOVSZKAJA (1908-1994): rab volt a GULAG-on. 12 évet töltött fogolyként mint politikai elítélt, majd büntetése letelte után mint száműzött, ugyanott dolgozott nyugdíjazásáig. Emlékeit 12 füzetben örökítette meg, 2 200 000 karakterben, a szöveghez 680 rajzot készített.

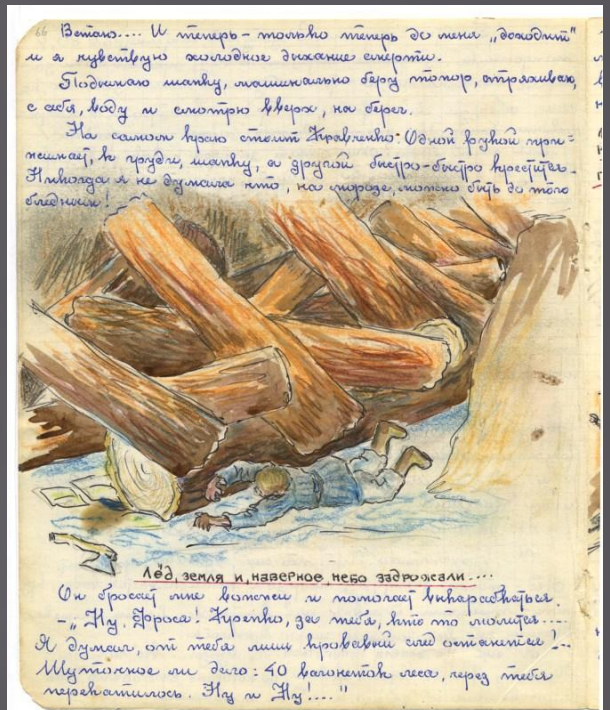
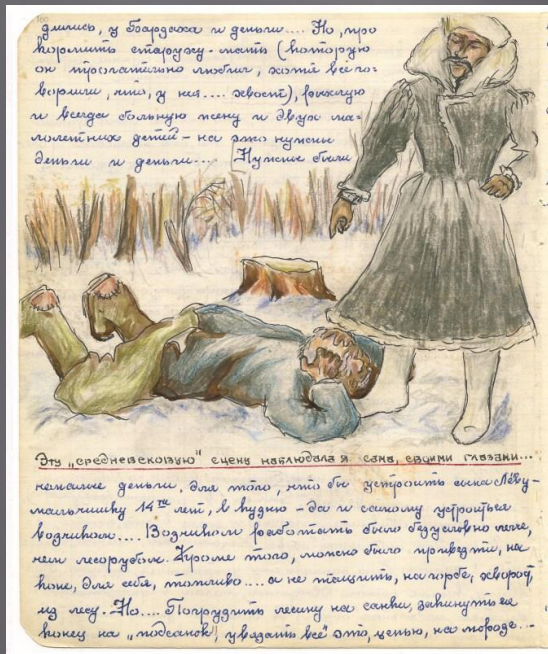
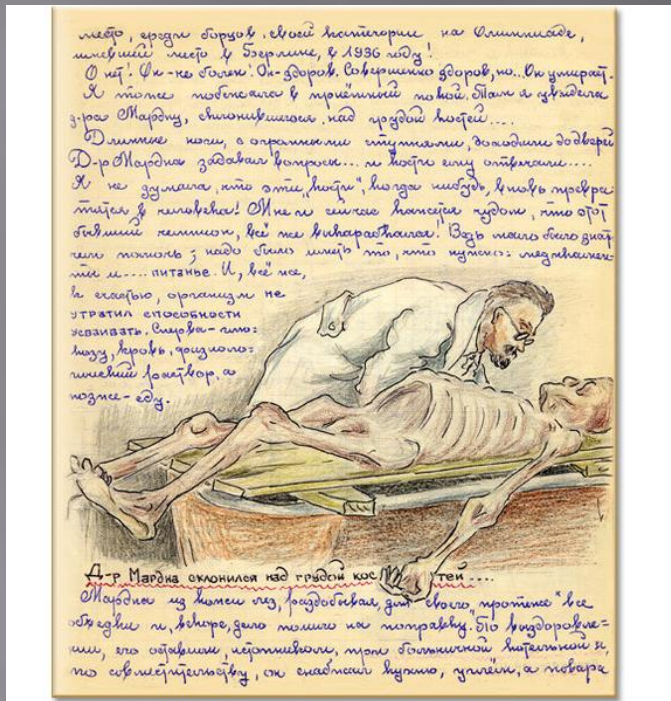
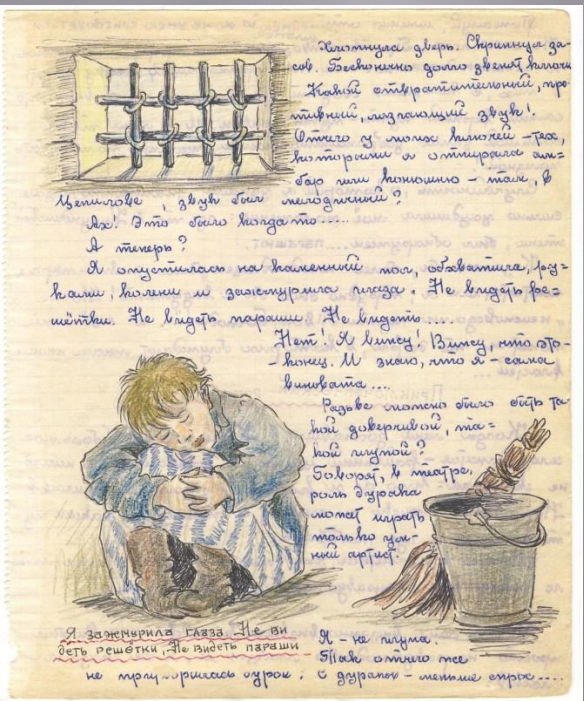
RÓZSÁS JÁNOS (1926-2012): magyar író, nyugalmazott könyvelő, német-országi műszaki tolmács. 1944-53 között kilenc éven át ártatlanul politikai fogoly volt a Gulágon. Könyvei a rendszerváltás előtt csak külföldön jelenhettek meg, 1997-től lett a Magyar Írószövetség tagja. Leghíresebb műve a GULAG-lexikon.

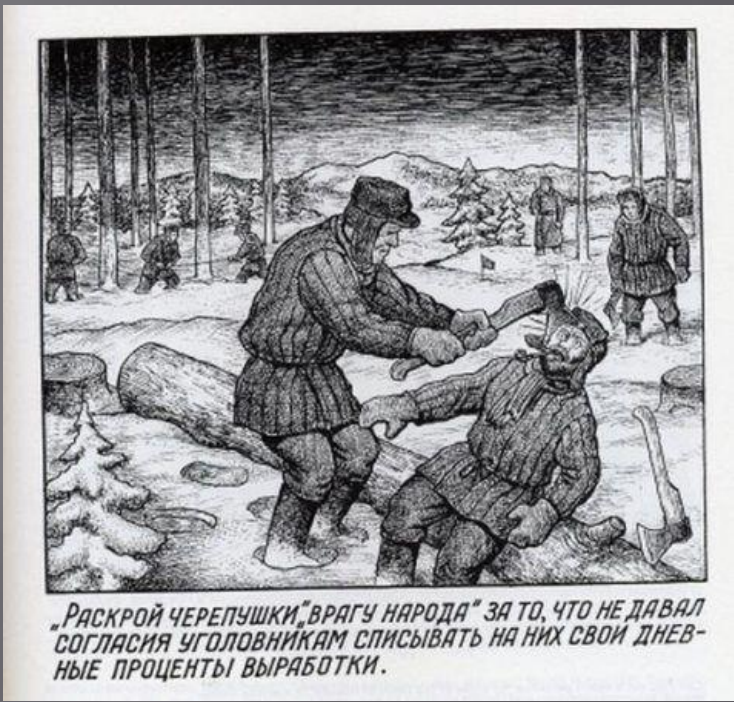
Alekszandr Solzsenyicin, mint GULAG-rab és mint híres író

Rózsás János, a GULAG-lexikon szerzője

Mindennapok a GULAG-on. Részletek JEVFROSZINYIJA ANTONOVNA KERSZNOVSZKAJA volt elítélt rajzaiból és naplójából

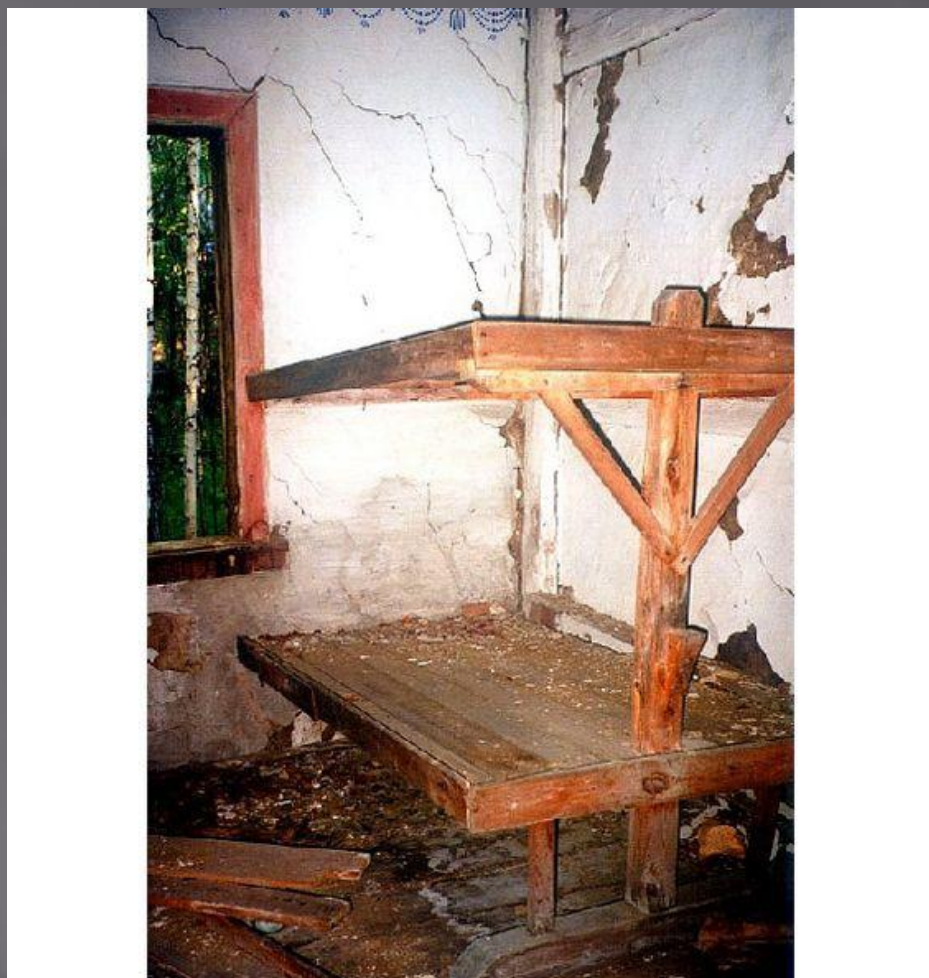
ÉLET ÉS HALÁL A TÁBOROKBAN II.

Az óriási termelési irányszámok, az örök brutalitása, az éhezés és a rossz időjárás miatt a halálozási arány sok táborban a 80%-ot is elérte. A rabok napi 10-12 órán át rendkívül kemény fizikai munkát végeztek.

A rabok fő feladata bányászat, út-, vasútépítés, illetve fakitermelés volt. Egy bányásznak a tervszámok szerint napi 13 mázsát kellett kibányásznia. Ha valaki nem teljesítette a kvótát, kevesebb ételmet kapott, így fokozatosan csökkent a teljesítőképessége, és ez sokszor odáig vezetett, hogy az illető megnyomorodott. Őket a *доходьга* (ejtsd kb. dohogyága) névvel illették. Ez az orosz szó nagyjából vézna, girhes vagy kimerült, összeomlott embert vagy állatot jelent.

A foglyok sokszor embertelen körülmények között dolgoztak. A szibériai hidegben megfelelő öltözk, táplálék és orvosi ellátás hiányában szinte mindegyikük valamilyen súlyos betegségben szenvedett. A leggyakoribb a skorbut volt, amely a C vitaminban szegény táplálkozás miatt alakul ki. Egy táborban lakóra mindössze 1200 kilokalória (5000 kilojoule) tápértékű élelmiszer jutott (leginkább száraz kenyér – *пайка*, *пайка* – formájában), szemben az ott végzett fizikai munkához szükséges 3100-3900 kilokalóriával.

A tábori személyzet sokszor megdézsmálta a tábori készleteket (ruhák, gyógyszerek, élelmiszer), ezzel a foglyokra hárítva a hiány pótlását. A rabok sokszor az örök kegyetlenkedésének áldozatává váltak. Nemritkán került sor ok nélküli kivégzésre is.

MAGYAROK A GULAGON I.

„Oly sok magyar maradt örökre a Szovjetunió földjében, Szibéria tundráin, jégmezőin, bányáiban, jeltelen sírookban, hogy a rabságra ítélték alig 3,5%-a került csak haza. Tehát az életben maradottaknak kell helyettük is elmondaniuk a jelenkor és az utókor számára a magyarság borzalmas szenvedéseit és tömeges pusztulását.”

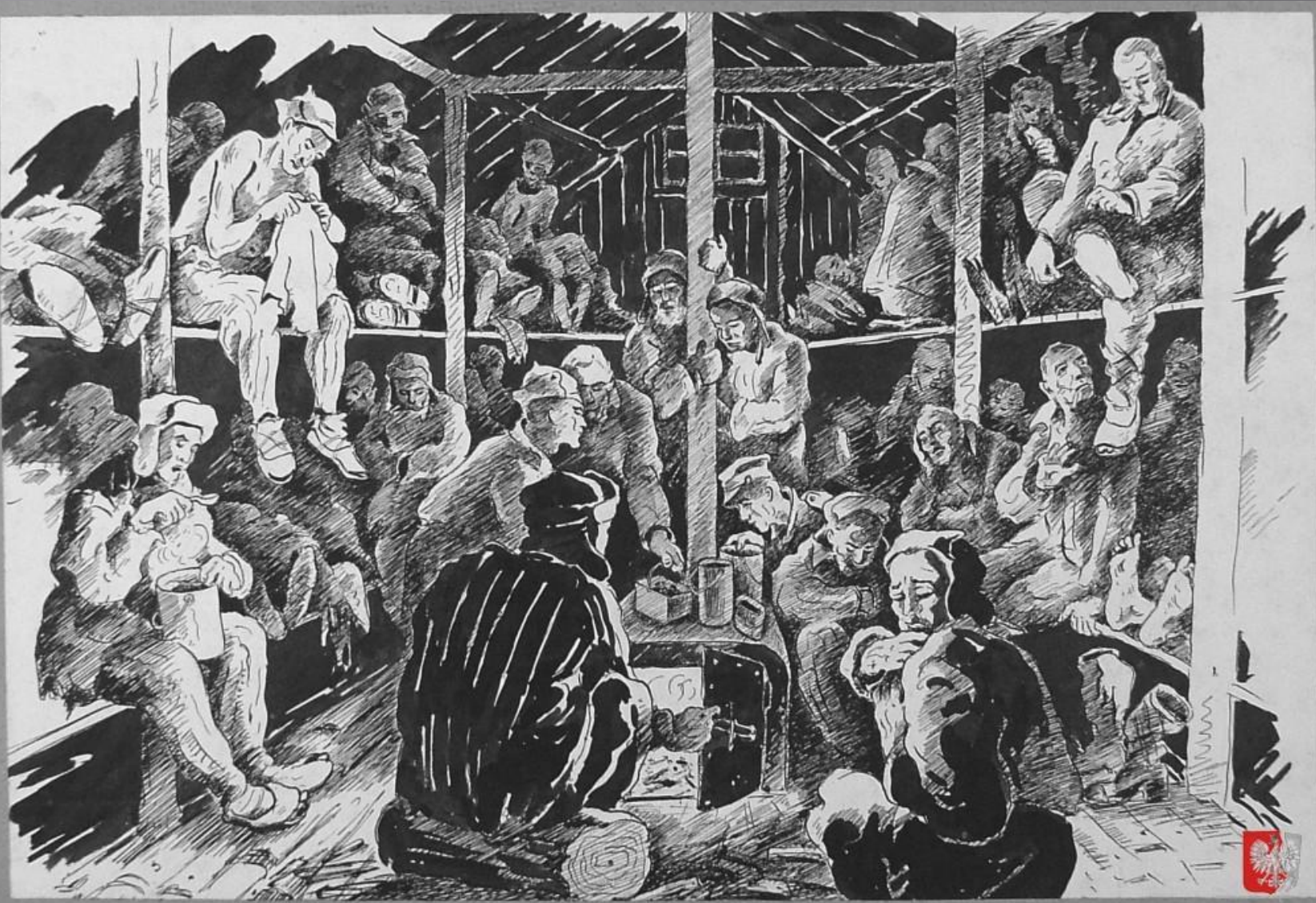
(Bien György Zoltán: Elveszett évek)

Magyarországon a második világháború végén, a Vörös Hadsereg által elfoglalt területekről megkezdődtek az elhurcolások. A „hadifoglyok” összegyűjtése – akiknek többsége nem katona, hanem polgári lakos volt – 1944 őszén Székelyföldön kezdődött. A táborokba azok a rabok kerültek, akiket a magyar hatóságok közreműködésével a szovjet hadbíróságok ítélték el háborús bűntett vádjával, legtöbbször alaptalanul.

Az elfoglalt területek lakosságából olykor szórványosan, esetlegesen hurcoltak el embereket, de előfordult szisztematikus elhurcolás is, amikor a cél a terület etnikai viszonyainak megváltoztatása volt: Kárpátalján például célirányosan a magyar lakosságot érintette.

A német lakosság „jóvátételként” való elhurcolása Kelet-Európából szisztematikusan történt, meghatározható terv keretében gyűjtötték össze, a németeket. Különösen nagy számban hurcoltak el budapestieket: a történészek becslése szerint a város ostroma során, majd azt követően 40–50 000 katonát ejtettek foglyul, de az elhurcolt civilek száma 50 és 100 000 közé tehető.

A megszálló szovjet hadsereg felkereste mindazokat, akiket a hatalomátvétel szempontjából veszélyesnek vélt. Ennek során volt miniszterelnököket, minisztereket, képviselőket, nagyköveteket, katonatiszteket, papokat, tanárokat, diplomatákat hurcoltak el, köztük Raoul Wallenberg svéd diplomatát is. Ezen kívül rengeteg munkaképes, fiatal nőnek és férfinak kellett elhagynia az országot, hogy szovjet munkatáborban dolgozzanak.

MAGYAROK A GULAGON II.

A Magyarországon a „MALENKIJ ROBOT” (kicsike munka) ürügyén, vagy csak éppen úgy indoklás nélkül összeszedett embereket először gyűjtőtáborokba vitték. A legnagyobb gyűjtőtábor Kistarcsán működött, ahova elsősorban a fővárosiakat vitték. Onnan román átmenőtáborokba (Máramarossziget, Foksány, Brassó, Temesvár) kerültek a foglyok. Innen marhavagonokba zárva kerültek a Szovjetunió területére. Sokan a táborokba hurcolás közben meghaltak a marhavagonokban.

A szovjet hadifogságba esett mintegy 500 ezer magyar katona és a polgári internáltak többsége az 1939-ben létrehozott GUPVI, vagyis a hadifoglyok és internáltak táborhálózatába került.

A Gupvi 4000 táborából a magyar foglyok mintegy 2000 táborban szóródtak szét. Legtöbben a Donyeck-medencében dolgoztak a kőszénbányákban, de sokakat deportáltak a Kubányi alföld és a Dél-Ural vidékére, valamint a Fekete-tengeri kikötőkbe, Odesszába és Szevasztopolba. Gulag-táborokba kerültek magyarok az északi sarkkörön túl a Kolima folyó vidékére, ahol aranyat kellett mosniuk, illetve Norilszk és Vorkuta vidékére, ahol szintén feketeszenbányákban dolgoztatták őket. Ezenkívül kikötői építkezéseket, földfeltörést, útépitést és erdőirtást bízta rájuk, gyárakban csak kevesen dolgoztak. Összesen mintegy 700 ezer magyar állampolgár került szovjet munkatáborba, közülük csak körülbelül 400 ezren tértek haza.

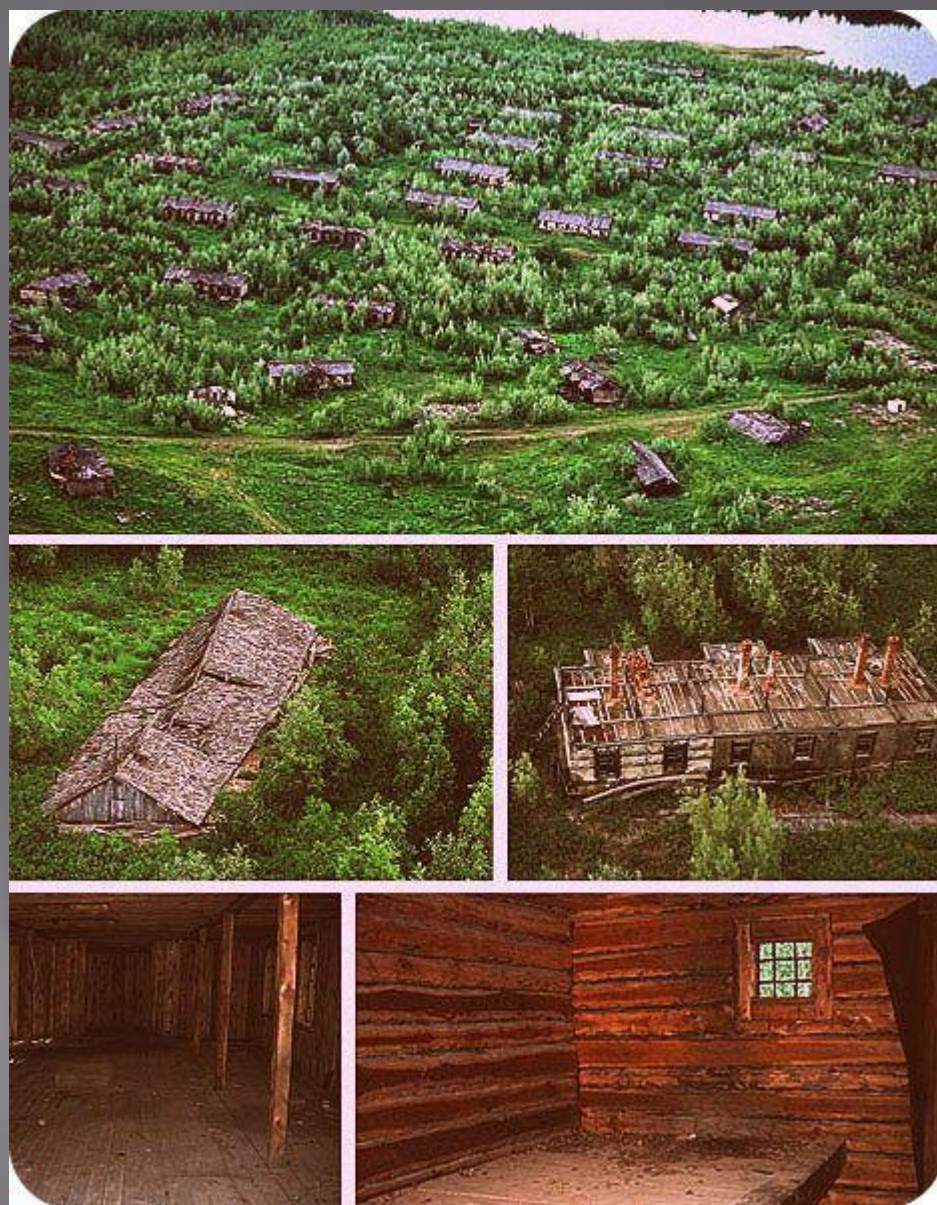
A deportálás során és a munkatáborokban tehát nagyjából 300 ezer magyar állampolgár vesztette életét.

1945 és 1948 között a magyar állami vezetés időről időre kérte a kényszermunkatáborban sínylődők hazahozatalát, ez a "fordulat éve", 1948 után, amikor a kommunista párt megszerezte a teljhatalmat, lekerült a napirendről.

Sztálin halála, 1953 után a Gulagokról kezdték hazaengedni a foglyokat, a csoportos szabadon bocsátások 1956 elejéig tartottak. Extrém példa a legutolsóként a 2000-ben hazaérkezett Toma András, akire egy orosz ideggyógyintézetben találtak rá.

Malenkij-robot emlékmű Vásárosnaményben

Elhagyott GULAG-tábor romjai valahol Szibériában

Toma András (1925-2004) az utolsó magyar hadifogoly és sírja a nyíregyházi temetőben

Jeltelen sírok egy GULAG-tábor mellett, valahol Szibériában

A NYÍREGYHÁZIAK TRAGÉDIÁJA 1944-45 I.

Nyíregyháza lakossága különösen megszenvedte a II. világháborút, és az azt követő szovjet megszállást. Az elsők között tapasztalhatták a bolsevik rendszer borzalmaait, kegyetlenségét, embertelenségét.

Nyíregyházáról 1944 novemberében kb. 2300 főt, főként férfiakat, postásokat, vasutasokat nagy számban, az akkori lakosság 15%-át hurcolták el a szovjetek kényszermunkatáborokba, akik közül mindössze 5%-uk tért vissza.

Mi történt? Az alábbiakban kronológiai sorrendben idézzük fel a történeteket.

1944. október 6. – Alföldi (Debrecen és Nyíregyháza közötti) páncéloscsata – hullámozó front, létbizonytalanság

1944. október 21. – a szovjet Vörös Hadsereg elfoglalta Nyíregyházát (első megszállás)

1944. október 26. – német-magyar ellentámadás során a szovjeteket kiűzték a városból (SS harcosok kegyetlenkedtek a kezükbe került orosz hadifoglyokon-sebesülteken)

1944. október 31. – a 2. Ukrán Front csapatai kiűzték a német-magyar csapatokat a város területéről (kozák lovasok bosszúja a kezükbe került hadifoglyokon, sok esetben atrocitás ért civileket is)

1944. október 31. – a szovjet városparancsnok kiáltványa a polgári lakossághoz – megnyugtató szándékú volt a szöveg, amely a békés, városi élet újbóli beindítását szorgalmazta (a szovjet városparancsnok garantálta mindenki személyi és vagyoni biztonságát)

KIÁLTVÁNY

Nyíregyháza népéhez!

A szovjethadsereg városparancsnoka rendelkezésére a város lakossága maga köteles gondoskodni a rend és a tisztaság helyreállításáról, a vagyoni- és személyi biztonság megőrzéséről.

A városparancsnok rendelkezésére

minden fegyver és lőszer beszolgáltatandó

és akár a saját, akár a német hadsereg által visszahagyott vagy harc közben elhanyagolt fegyver és minden hadfelszerelési tárgy összegyűjtendő és a városparancsnoknak beszolgáltatandó.

A városparancsnok rendelkezése, hogy:

1. Városi rendőrséget szervezünk.
2. A város utcái, kösterrei, közepületei és magánlakásai sürgősen megtisztítandók és rendbehozandók.
3. ~~Halálközvetlenül senki sem dolgozhat, sem fényképezőgéppel.~~
4. Minden üzletben vagy magánlakásban magánszemélyeknek a behatolás szigorúan tilos, mert a szovjethadsereg rendtartó alakulatai figyelmeztetés nélkül fegyvert használnak.
5. Minden kereskedő és iparos nyomban köteles üzlete, műhelye és üzeme rendbehozatásához fogni, hogy hamar nap múlva üzembe helyezhető legyenek.

A város lakossága haladéktalanul térjen vissza hajlékába.

A város parancsnok mindenki személyi és vagyonbiztonságát biztosítja saját rendtartó közegeink is az utcákon lesznek s akit egyéni kezdeményezésből sérelem érne elsősorban a szovjethadsereg rendtartó járőreihez, ilyenek híján sajátrendtartó közegeinkhez forduljon.

A jelen kiáltványt a szovjethadsereg városparancsnoka által kinevezett és bevezetett ideiglenes városi tanács bocsátja ki azzal, hogy a győzedelmes szovjethadsereg városparancsnoka megnyugtató ígéretet tett arra, hogy saját életünk és biztonságunk miként rendezésére beavatkozni nem kíván, s egyetlen, de szigorú követelése az, hogy hadviselésük érdeke ellen senki ne vétson.

Felkérjük rombadult és kifosztott városunkat, hogy magát ehhez tartva, városunk megmentése és megerősítése munkájában minden erejével velünk együtt dolgozzon.

Felhívjuk a rendőrség állandó tagjait, hogy haladéktalan sürgőséggel jelentkezzenek a városban.

Felhívjuk a hivatásos és önkéntes tisztokat, hogy nyilvántartásba vételük vegett ugyancsak haladéktalanul jelentkezzenek a városban.

Felhívunk minden férfit, aki a közbiztonság szolgálatában részt venni kíván, hogy haladéktalanul jelentkezzen a városban. Ha kello számú önkéntes jelentkező nem volna, berendelés útján fogunk a szükséges létszám eléréséig gondoskodni.

A későbbiekben minden teendőről vagy falragasz útján, vagy a megindítandó újság és dobszó útján fogjuk városunk népét tájékoztatni.

Kelt Nyíregyházán, 1944. október 31.

IDEIGLENES VÁROSI TANÁCS

Nyíregyháza város ideiglenes tanácsának 1944. okt. 31. felhívása

A kommunista diktatúra áldozatainak emlékműve Nyíregyházán

A NYÍREGYHÁZIAK TRAGÉDIÁJA 1944-45 II.

1944. november 2. – szovjet katonák meglepetésszerűen megkezdtek a civil lakosság – azon belül is a férfiak – összegyűjtését (hajtóvadászat az utcákon, munkahelyekre betörő fegyveresek, lakások feldúlása). A legnagyobb probléma: senki nem tud biztosat, a polgármesteri hivatal nem tájékoztatták, az összegyűjtöttek és a hozzátartozók akkor még rövid romeltakarításról tudtak. A valóság: a hadifogoly-létszám kiegészítése, mivel a szovjet frontparancsnokok jóval nagyobb létszámú ellenséges ellenállásról számoltak be, mint amilyen a valóságban volt, ezért a város elfoglalásakor „hadifogoly tömegeket kellett produkálni”)

Nagyobb létszámú elhurcolt csoportok: 250-300 fő vasutas, akiket a vasúti pályaudvar térségéből vittek el – éppen az állomás helyreállításán fáradoztak; 24 fő postás, akik az 1- es posta épületének helyreállításakor kerültek a szovjetek kezébe.

Hivatalos szovjet ígéret: az összegyűjtöttek a Sóstói-erdő területén fakitermelést fognak néhány napig, maximum három napig végezni, vagy pedig a szovjet hidászoknak kell segíteni a németek által felrobbantott tokaji Tisza-híd helyreállításánál (járhatóvá tételénél). A munka végeztével mindenki hivatalos dokumentumokat fog kapni. (És mehet haza!)

Foglyok összetételése a város több pontján történt: a városháza épülete előtt, továbbá a mai kozák lovas-szobornál, a református templomban, illetve a Friedmann-telepen (ma: Kertváros) található fűszerüzlet elkerített udvarában. Éjjelre mindenkit a megyei bíróság börtönébe vittek át.

1944. november 3. – az elfogottakat gyalogmenetben indították el Debrecenbe, ahová egész napos menet után érkeztek meg, majd a debreceni Pávilon Laktanyában őrizték az elkövetkező napokban őket.

1944. november 19. – bevagonírozás.

1944. december 6. – a moldvai Bălți (Moldovai Köztársaság, Moldávia) városában felállított táborba történő megérkezés. (Ott: járványos betegségek, éhezés, durva őrség, kemény fizikai munka – reménytelenség –, hosszú kényszermunka várt az elfogottakra, akik közül sokakat innen is tovább vittek, más munkatáborokba.)

[illegible]

A szovjetek által elhurcoltak névsorának első lapja

Az elhurcolás helyszínei

szabolcs és úng k.e.e.vármegyék tolsbanja.

424. /1945.sz.

H i r d e t m é n y .

Az 1944. november 2-án Nyiregyházáról elvitt polgári foglalkozásu egyének kimutatásairól a másolt példányok hivatalomban fekszenek.

E kimutatások a következő 10., csoportban vannak:

- 1., vármegyei tisztviselők és alkalmazottak,
- 2., városi tisztviselők és alkalmazottak,
- 3., rendőrök, tűzoltók,
- 4., postások,
- 5., papok, tanítók, tanárok, orvosok,
- 6., villamosvillalati alkalmazottak,
- 7., M.Á.V. alkalmazottak,
- 8., földművesek,
- 9., iparosok, kereskedők,
- 10., vegyesfoglalkozásúak.

Miután az e tárgyban Budapesten eljáró küldöttség az elvittek hazaszerzéséhez bizonyos reményt kapott, de a személyazonosság pontos ellenőrzéséhez szükséges lenne az elvittek származékának, születési évének, feleségének születési neve, és gyermekei számának ismerete, e kimutatások kiegészítendők.

Felhivom azért az 1.,2.,3.,4.,5.,6.és 10 alatt felsoroltak hozzá-
tartozóit,hogy f.hó 20-án d.e.9-d.u.2 és d.u.4-7 óra között,

a 7., és 8., alattiak hozzátartozóit pedig, hogy f.hó 21-én ugyaneze: időben,

még a 9. alatti említettek hozzátartozóit, hogy f.hó 22-én ugyaneze időben a városháza szociális ügyosztályánál, /emelet 7. ajtó/ jelentkezzenek, a szükséges adatokat adják meg, hogy az így kiegészített kimutatást f.hó 23-án felteherjesszeem.

Wyiregyháza, 1945. június hó 18 napján.

Íróispán.

AZ ELHURCOLTAK EMLÉKEZETE

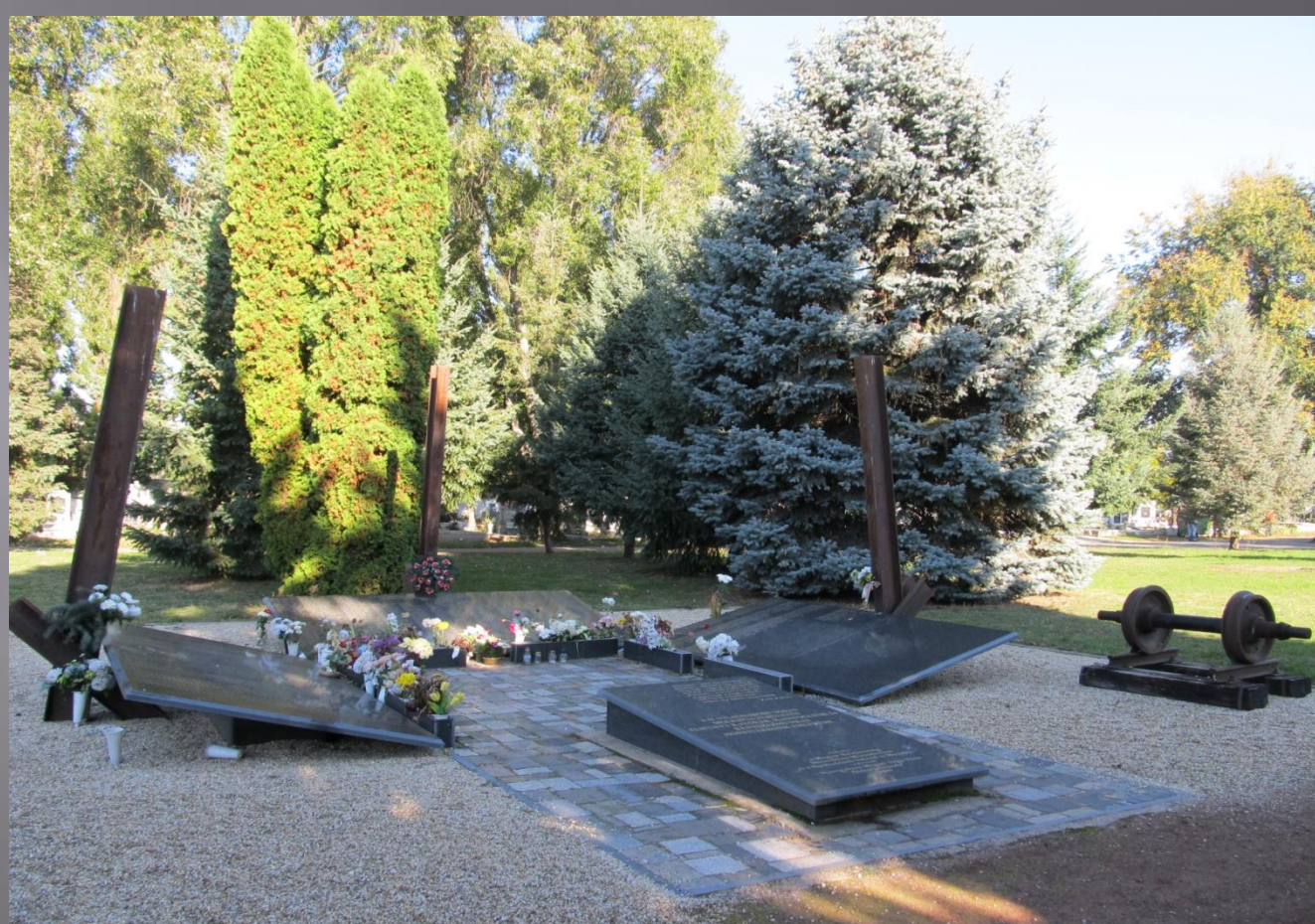
*„Tömegsír? Földalatti
Katonavonatot.
Viszi a fiatalokat.
Megrándul, vonaglik, tolat,
Vesztegel Európa alatt,
Füstje akácfasor.” (Ratkó József)*

A magyar történelemben a törökidők óta nem volt arra példa arra, amit a szovjetet műveltek Magyarországon és Nyíregyházán. A civil lakosságot kényszermunkára hurcolni: háborús bűn. Soha, senkit nem vontak felelősségre ezért! Családok ezrei maradtak családfenntartó férfi nélkül, mérhetetlen volt az anyák, feleségek, testvérek, barátok bánata. Sokáig beszélni sem lehetett a történetekről. A rákosi, majd a kádári diktatúra előbb keményen, majd később szemérmesen igyekezett titkolni a történeteket. A 80-as évek második felétől, a rendszerváltás éveitől lehetett újra szabadon beszélni az eseményekről. Visszaemlékezések, memoárok születtek, és ma már Nyíregyházán is több emlékmű őrzi az elhurcoltak emlékét.

Őrzi, hogy soha se felejtsük el őket, és azt a rezsimet, amely lehetővé tette ártatlan emberek százezreinek elhurcolását.

*Az elhurcolt postások emléktáblája a
nyíregyházi Főposta falán*

*Az elhurcoltak emlékműve a
nyíregyházi temetőben*

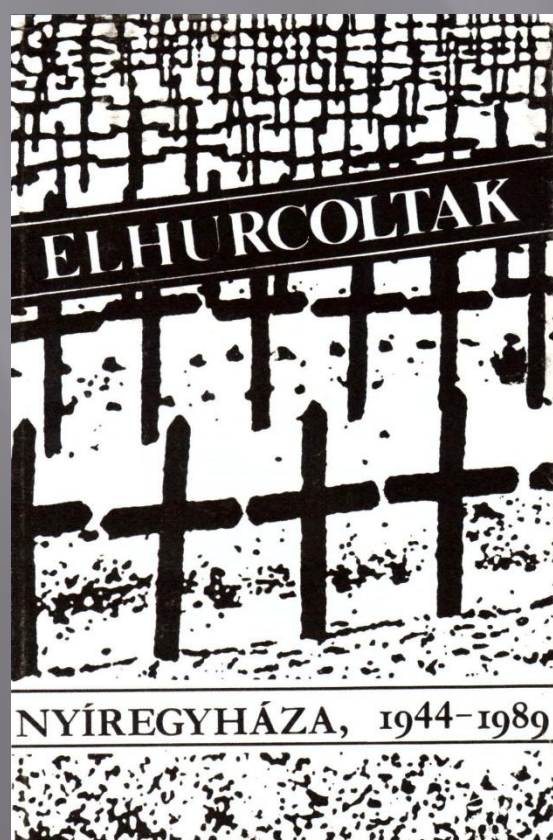
*Az elhurcolt vasutasok emléktáblája a
nyíregyházi állomás falán*

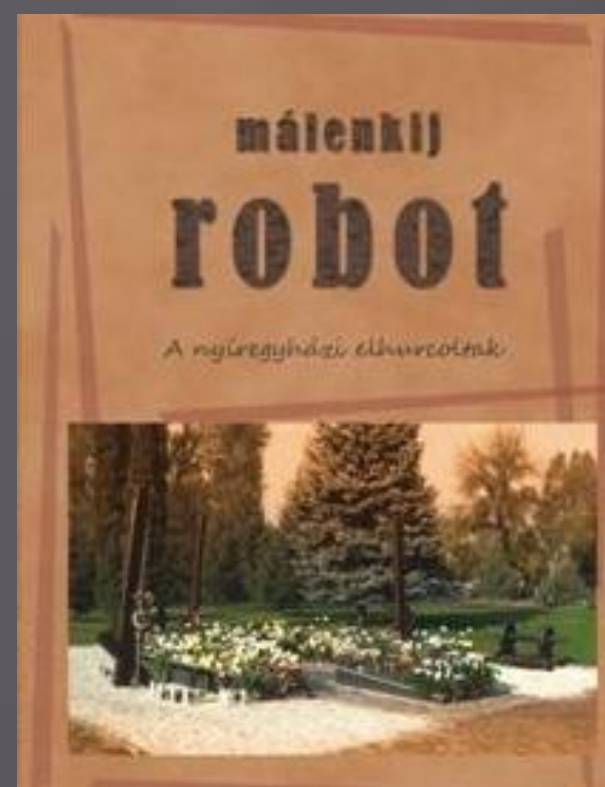
*A II. vh. során Moldáviában
elhunyt katonák, hadifoglyok,
kényszermunkások emlékműve*

*Málenkij robot emlékmű a Múzeumfalu
előtti parkban*

*Dr. Fazekas Árpád könyve:
Elhurcoltak, Nyíregyháza, 1989*

*Ilyés Gábor (szerk.): Málenkij robot,
Nyíregyháza, 2010*